

CZU: 343.364

ASPECTE PRIVIND DELIMITAREA INFRAȚIUNII DE FALS ÎN ACTE PUBLICE DE CEA DE FALS AL PROBELOR

EUGENIU PETERSCHI,

DOCTORAND LA ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE”

A MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA

REZUMAT

Aspecte privind delimitarea infracțiunii de fals în acte publice de cea de fals al probelor.

Activitatea profesională de încadrare corectă și eficientă a dispozițiilor normelor juridice din Partea Specială a Codului penal, în coraport cu fapta antisocială săvârșită în realitatea obiectivă, presupune cunoașterea ireproșabilă și fără defect a acestor prevederi legislative. Falsificarea probelor și falsul în acte publice, la prima vedere, par a fi două norme penale cu esența structurii juridice asemănătoare, însă, în procesul de realizare a unor studii aprofundate la acest segment de cercetare, s-a obținut un rezultat cu totul diferențiat. Astfel, în vederea excluderii calificării eronate a faptelor antisociale dislocate la art.310 și art.332 din Codul penal, autorul a realizat prezentul studiu teoretic și cazuistic privind delimitarea infracțiunii falsificarea probelor de falsul în acte publice.

Cuvinte-cheie: falsificarea probelor; fals în acte publice; delimitarea normelor juridice; fals; legea penală; practica judiciară; elementele componenței de infracțiune; sancțiunea aplicabilă.

ABSTRACT

Aspects Relating to the Delimitation of the Crime of Forgery of Public Documents from that of Falsification of Evidence.

The professional activity of correctly and efficiently framing the provisions of the legal norms in the Special Part of the Criminal Code, in correlation with an antisocial deed committed in objective reality, presupposes an impeccable and flawless knowledge of these legislative provisions. The falsification of evidence and forgery of public documents, at first sight, seem to be two criminal norms with the essence of a similar legal structure, but in the process of conducting in-depth studies in this segment of research, a completely different result was obtained. Thus, in order to exclude the erroneous qualification of the antisocial facts dislocated in Articles 310 and 332 of the Criminal Code, the author has carried out the present theoretical and case study on the delimitation of the crime of falsification of evidence from forgery of public documents.

Keywords: falsification of evidence; forgery of public documents; delimitation of legal norms; forgery; criminal law; judicial practice; elements of the crime component; applicable sanction.

Introducere. Prevederile de la art.310 Cod penal al Republicii Moldova, cu denumirea *Falsificarea probelor*, și normele de la art.332 – *Falsul în acte publice* – din aceeași lege, la prima vedere, par a avea numeroase elemente asemănătoare. Însă, în procesul efectuării unor studii aprofundate privind delimitarea infracțiunilor precitate în raport cu faptele comise în realitatea obiectivă, au fost stabilite importante demarcări între prevederile în cauză.

Potrivit autorului Vasile Cibotaru, „emiterea unei decizii judecătorești, întemeiată și legală, depinde direct de administrarea legală și obiectivă a tuturor probelor, precum și de sinceritatea și acțiunile tuturor participanților în proces cu privire la prezentarea probelor. Ca rezultat, orice atenție la rigorile legale cu privire la procesul probatoriu, atât în procedura civilă, cât și în cea penală, pune sub semnul întrebării decizia instanței, cauzând prejudiciu atât drepturilor procesuale ale participanților la proces, cât și intereselor justiției în general”¹. Totodată, infracțiunile supuse cercetării sunt însoțite de unele consecințe grave și deosebit de grave pentru comunitatea umană. Admiterea cu bună-știință a falsului „provoacă un spectru larg de consecințe social negative, atât directe, cât și indirecte: cauzează daune participanților la proces, în special, se aduce atingere onoarei și demnității, reputației, intereselor materiale, libertății fizice, vieții și sănătății acestora; se lezează imaginea justiției, se compromite încrederea față de organele de urmărire penală și autoritatea sistemului judecătoresc; se lezează drepturile fundamentale ale omului – dreptul la apărare și dreptul la un proces echitabil”².

¹ CIBOTARU, Vasile, *Falsificarea probelor: examen teoretic și practic*. În: Analele științifice ale USM. Științe juridice. Științe sociale 2020, Chișinău, Ed.CEP USM, 2020, pag.37, numărul total de pagini: 373, ISSN 1857-3665, ISBN 978-9975-152-40-2.

² CIBOTARU, Vasile, *Falsificarea probelor: examen teoretic și practic*. În: Analele științifice ale USM. Științe juridice. Științe sociale 2020, Chișinău, Ed.CEP USM, 2020, pag.38, numărul total de pagini: 373, ISSN 1857-3665, ISBN 978-9975-152-40-2.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării. Actualitatea prezentei cercetări este legată direct de problematica existentă în unele cazuri de aplicare a dispozițiilor normelor penale din Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova în strictă corespundere cu limitele de încadrare a faptei ilicite care a fost săvârșită în realitatea obiectivă. Scopul lucrării de față este analiza delimitativă a infracțiunii de fals în acte publice și a celei de fals al probelor în vederea neadmiterii erorilor de fapt și de drept în procesul de aplicare a legii penale, în special a prevederilor articolelor 310 și 332 din acest act normativ.

Materiale utilizate și metode aplicate. Materialele utilizate la structurarea și asamblarea prezentei lucrări sunt Legea penală a Republicii Moldova, doctrina științifică și literatura de specialitate.

Metodele științifice aplicate în procesul de elaborare a studiului sunt: metoda analizei; metoda comparativă; metoda sintezei și deducției; metoda istorică și metoda empirică.

Rezultate obținute și discuții. Variantele tipice ale infracțiunii prevăzute la art.310 Cod penal pot fi considerate ca fapte ilicite ce se încadrează categoriei infracțiunilor care împiedică îndeplinirea de către judecători sau colaboratori ai organelor de drept a obligațiilor lor în vederea realizării sarcinilor și scopurilor justiției. Sub aspect delimitativ, infracțiunea de la art.332 Cod penal este una din faptele antisociale care face parte din grupul infracțiunilor care aduc atingere bunei desfășurări a activității în sfera publică, dar care nu sunt legate nemijlocit de corupție. Referindu-ne la înscrierea ca acțiune prejudiciabilă a infracțiunii de fals în acte publice, vom evidenția poziția în acest sens a avocatului român Vintilă Dongoroz, potrivit căruia „înscris în sensul penal este orice piesă care prin conținutul său – nu numai prin existența sa – este destinată a dovedi un

fapt susceptibil de consecințe juridice; așadar, o declarațiune cu efecte juridice care a luat ființă și care servește fie pentru a crea, fie pentru a proba drepturile³. Explicația respectivă confirmă încă o dată delimitarea infacțiunii de fals în acte publice în raport cu fapta ilicită de falsificare a probelor în cadrul proceselor civile și/sau penale.

În acest context, specificăm faptul că articolul 310 *Falsificarea probelor* este încadrat în capitolul XIV din Codul penal, cu denumirea *Infrațiuni contra justiției*, pe când, articolul 332 *Falsul în acte publice* face parte din capitolul XV al Codului penal, intitulat *Infrațiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică*.

În condițiile descrise, un rol important în delimitarea faptelor antisociale arătate mai sus îl are noțiunea de valoare socială.

În acest sens, sunt concludente opiniile unor autori francezi, care remarcă faptul că „activitatea de stabilire a regulilor juridice presupune și impune, în principal, cercetarea valorilor sociale pe care dreptul intenționează să le aprofundeze, să le promoveze⁴.”

Totodată, conceptul de *valoare* trebuie definit și din punct de vedere doctrinar, pentru o înțelegere mai cuprinzătoare a acestuia, și, evident, pentru utilizarea corectă a acestuia, în raport cu prevederile din Legea penală.

Astfel, potrivit autorului Iluț P., termenul de *valoare* „are o polisemie accentuată cu înțelesuri total distincte, mergând de la cel de valoare în sens economic și până la expresia „valori naționale”, care la rândul ei se referă atât la un specific național, cât și la personalități de valoare⁵.”

³ DONGOROZ, Vintilă, *Fals în înscrisuri publice. Elementele delictului. Bonuri emise de consilierul agricol pentru repartizarea sulfatului de cupru distribuit de ministerul de domenii. Dacă ele constituiesc acte publice? Soluțiune afirmativă. Prejudiciu. Intenția frauduloasă. Existența sa*. În: Revista Pandectele Române, nr.9 din 2019, București, pag.171, numărul total de pagini: 256, ISSN 1582-4756.

⁴ STARK, B., ROLAND, R., BOYER, L., *Introducere în drept*, Paris, Ediția a 3-a, 1991, p.163.

⁵ ILUȚ, P., *Valori, atitudini și comportamente sociale - între asi-*

Autorii Sergiu Brînza și Vitalie Stati sunt de părere că „valoarea socială fundamentală, apărată împotriva infracțiunilor prevăzute în capitolul XIV din Partea Specială a Codului penal, include următoarele segmente:

- activitatea de examinare și soluționare a cauzelor de către instanțele de judecată;
- activitățile desfășurate în paralel de către alte persoane decât judecătorii, care contribuie la justa soluționare a cauzelor (activitatea projudiciară);
- activitatea ce precede judecata (activitatea prejudiciară);
- activitatea ulterioară judecătii, presupunând punerea în executare a hotărârii judiciare (activitatea postjudiciară)⁶.

Aceiași autori susțin că valoarea socială, care este apărată împotriva faptelor socialmente periculoase remarcate la capitolul XV din Partea Specială a Codului penal, include următoarele:

- ❖ buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care presupune respectarea de către persoanele publice și persoanele publice străine a obligației de a pretinde, accepta sau primi remunerația în strictă conformitate cu legea;
- ❖ buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care este incompatibilă cu săvârșirea unor fapte de corupere a persoanelor publice sau a persoanelor publice străine;
- ❖ buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care este incompatibilă cu bănuiala că persoanele publice, persoanele cu funcție de demnitate publică, persoanele publice străine sau funcționarii internaționali pot fi influențați în exercitarea atribuțiilor lor;
- ❖ buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care este incompatibilă cu bănuiala că influența asupra unei persoane publi-

milare și practicare. În: Simpozionul „Preuniversitaria”, Ediția a 23-a din 19.03.2011, Chișinău, 2011, p.71.

⁶ BRÎNZA, Sergiu și STATI, Vitalie, *Tratat de drept penal. Partea Specială, Volumul II*, Chișinău, Editura F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015, p.720, numărul total de pagini: 1300, ISBN 978-9975-53-470-3.

ce, persoane cu funcție de demnitate publică, persoane publice străine sau a unui funcționar internațional poate fi cumpărată în urma promisiunii, oferirii sau dării de recompensă ilicită unui traficant de influență;

❖ buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care presupune îndeplinirea de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu în mod corect, fără abuzuri, cu respectarea intereselor publice, precum și a drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și ale celor juridice;

❖ buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care presupune îndeplinirea de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu în mod corect, fără excese, cu respectarea intereselor publice, precum și a drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și ale celor juridice;

❖ buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care presupune îndeplinirea corespunzătoare de către o persoană publică a obligațiilor sale de serviciu;

❖ buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care implică inviolabilitatea secretului informațiilor din declarațiile cu privire la venituri și proprietate;

❖ buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care presupune respectarea de către o persoană cu funcție de răspundere sau de către o persoană publică a obligației de a nu deține bunuri obținute ilicit a căror valoare depășește substanțial mijloacele dobândite;

❖ buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care este condiționată de încrederea publică în autenticitatea documentelor oficiale⁷.

Totodată, analizând valoarea socială apărută împotriva infracțiunilor prevăzute în capitolele

XIV și XV din Codul penal al Republicii Moldova, nu putem trece cu vederea mențiunile corespunzătoare referitoare la obiectul juridic generic. Acesta, la rândul său, în calitate de element component, constituie la fel un aspect important în analiza semnelor delimitative.

Astfel, „obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute în capitolul XIV din Partea Specială a Codului penal îl constituie relațiile sociale cu privire la activitatea de înfăptuire a justiției și activitatea de contribuire la înfăptuirea justiției”⁸. Iar, cu referire la faptele penale încorporate în cadrul capitolului XV din Partea Specială a Codului penal, obiectul juridic generic al acestora „il constituie totalitatea relațiilor sociale ce asigură formarea și funcționarea normală a aparatului organelor administrației publice”⁹.

Obiectul juridic special care „reprezintă relația socială pentru care a fost instituită infracțiunea corespunzătoare, care permite dezvăluirea naturii sociale și juridice a acesteia, cărei i se provoacă întotdeauna daune și fără atentarea la ea n-ar exista infracțiunea”¹⁰, constituie de asemenea un factor delimitativ important în cazul infracțiunilor supuse cercetării.

Cu referire la argumentele remarcate *supra*, este de menționat că obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art.310 Cod penal îl constituie relațiile sociale cu privire la autenticitatea probelor, atât într-un proces civil, cât și în cadrul unui proces penal. Dar obiectul juridic special al infracțiunii de la art.332 Cod penal „il formează relațiile sociale cu privire la buna desfășurare a

⁷ BRÎNZA, Sergiu și STATI, Vitalie, *Tratat de drept penal. Partea Specială, Volumul II*, Chișinău, Editura F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015, p. 850-851, numărul total de pagini: 1300, ISBN 978-9975-53-470-3.

⁸ BRÎNZA, Sergiu și STATI, Vitalie, *Tratat de drept penal. Partea Specială, Volumul II*, Chișinău, Editura F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015, p.720, numărul total de pagini: 1300, ISBN 978-9975-53-470-3.

⁹ MACARI, Ion, *Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea specială*, Chișinău, Editura Universității de Stat din Moldova, 2003, p. 381, numărul total de pagini: 509, ISBN 9975-70-247-3.

¹⁰ BORODAC, Alexandru, GHERMAN, Marian, *Calificarea infracțiunilor*, Chișinău, Editura F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2006, pag.107, numărul total de pagini: 264, ISBN 978-9975-78-136-7.

activității de serviciu în sfera publică, care este condiționată de încrederea publică în autenticitatea documentelor oficiale”¹¹.

Dacă am abordat demarcările precitate cu referire la semnul obiectiv, și anume la obiectul infracțiunii, ar fi nedrept să purcedem la următorul element component delimitativ fără a ne referi la obiectul material și/sau imaterial al faptelor infracționale supuse cercetării.

Mai întâi de toate, „pornind de la faptul că, Legea penală a Republicii Moldova nu prevede expres o definiție juridică a obiectului material sau imaterial al infracțiunii, în art.2 al Codului penal sunt enumerate cele mai importante valori care sunt ocrotite de cadrul legal, iar o definiție a obiectului dat poate fi dedusă din literatura de specialitate, unde se arată că, prin obiectul material al infracțiunii, poate fi înțeleasă entitatea materială asupra căreia se îndreaptă influențarea nemijlocită infracțională, prin al cărei intermediu se aduce atingere obiectului juridic al infracțiunii”¹².

În acest sens, este de remarcat opinia argumentată a autoarei Daniela-Iuliana Lămășanu, care susține că „elementul material trebuie să fie descris cu precizie, claritate atât în ce privește acțiunea sau inacțiunea pe care legiuitorul dorește să o incrimineze, cât și a eventualelor cerințe esențiale (cum ar fi mijloacele sau procedeele de săvârșire, a locului și timpului săvârșirii), dacă aceste elemente pot să caracterizeze mai precis elementul material al incriminării”¹³.

¹¹ BRÎNZA, Sergiu și STATI, Vitalie, *Tratat de drept penal. Partea Specială, Volumul II*, Chișinău, Editura F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015, p. 929, numărul total de pagini: 1300, ISBN 978-9975-53-470-3.

¹² PETERSCHI, Eugeniu, *Obiectul material și/sau imaterial în cazul infracțiunii instituite la art.310 Cod Penal al Republicii Moldova*. În: *Revista Administrarea Publică*, nr.3 din 2020, Chișinău, pag. 137, numărul total de pagini: 162, ISSN 1813-8489.

¹³ LĂMĂȘANU, Daniela-Iuliana, *Elementul material al conținutului generic obiectiv al infracțiunii*, București, Editura Lumina Lex, 2006, pag. 86, numărul total de pagini: 208, ISBN 973-588-990-0.

Este de specificat că, urmare a studiilor științifice efectuate, obiectul imaterial al infracțiunii dislocate la art.310 Cod penal îl formează elementele din care sunt fabricate probele false, care ulterior sunt admise într-un proces civil sau penal. Cu referire la fapta incriminatorie de la art.332 Cod penal, este de precizat că, „obiectul material sau imaterial al acestei infracțiuni îl reprezintă documentul oficial autentic (în ipoteza înscrierii în documentele oficiale a unor date vădit false sau în ipoteza falsificării documentelor oficiale, presupunând modificarea conținutului unor documente oficiale autentice, nu însă introducerea în asemenea documente a constatărilor sau mențiunilor false) sau materia primă utilizată în vederea falsificării documentului oficial (în ipoteza falsificării documentelor oficiale presupunând contrafacerea acestora)”¹⁴.

Notabil este și faptul că elementele care formează obiectul material și/sau imaterial al infracțiunilor descrise, într-o oarecare măsură, odată cu utilizarea acestora, formează produsul infracțiunii.

Potrivit autorului Artur Reșetnicov, „prin *produs al infracțiunii* trebuie de înțeles acea entitate care a apărut ca atare în urma săvârșirii infracțiunii, în urma influențării infracționale nemijlocite la care a fost supusă o altă entitate (alte entități)”¹⁵.

Prin urmare, probele false din cadrul unui proces civil sau penal formează grupul elementelor de produs al infracțiunii. Acestea, la rândul lor, în cadrul unui proces penal pot fi „elemente de fapt dobândite în modul stabilit de Codul de procedură penală, care servesc la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, la constatarea vinovăției, precum și

¹⁴ BRÎNZA, Sergiu și STATI, Vitalie, *Tratat de drept penal. Partea Specială, Volumul II*, Chișinău, Editura F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015, p. 929, numărul total de pagini: 1300, ISBN 978-9975-53-470-3.

¹⁵ REȘETNICOV, Artur, *Natura juridică a produsului infracțiunii*. În: *Revista Studia Universitatis (Seria Științe Sociale)*, nr.6 din 2007, Chișinău, pag. 190, numărul total de pagini: 327, ISSN 1857-2081.

la stabilirea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei. În calitate de probe în procesul penal se admit elementele de fapt constatate prin intermediul următoarelor mijloace: declarațiile bănuitului, învinuitului, inculpatului, ale părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile, martorului; raportul de expertiză judiciară; corpurile delictive; procesele-verbale privind acțiunile de urmărire penală și ale cercetării judecătorești; documentele (inclusiv cele oficiale); înregistrările audio sau video, fotografiile; constatările tehnico-științifice și medico-legale; actele procedurale în care se consemnează rezultatele măsurilor speciale de investigații și anexele la ele, inclusiv stenograma, fotografiile, înregistrările și altele; procesele-verbale de consemnare a rezultatelor investigațiilor financiare paralele și procesele-verbale de consemnare a opiniei organului de control de stat al activității de întreprinzător, emisă conform prevederilor art.276¹ CPPRM, dacă nu a fost expusă într-un proces-verbal de control; procesul-verbal de control, întocmit în cadrul controlului de stat asupra activității de întreprinzător, un alt act de control/administrativ cu caracter decizional, întocmit de un organ de control în urma unui control efectuat conform legislației speciale în vigoare¹⁶. Iar grupul elementelor de produs al infracțiunii în cadrul unui proces civil poate fi constituit din „elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și alor circumstanțe importante pentru justa soluționare a pricinii. În calitate de probe în pricini civile se admit elementele de fapt constatate din explicațiile părților și ale altor persoane interesate în soluționarea pricinii, din depozițiile martorilor, din înscrieri, probe materiale, înregistrări audio-video, din

¹⁶ Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122 din 14.03.2003 // Monitorul Oficial nr.248-251 din 05.11.2013, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 19.03.2019, art.93.

concluziile experților. Probele obținute cu încălcarea legii nu au putere de probațiune și nu pot fi puse de instanță în temeiul hotărârii¹⁷. Dacă e să ne referim și la cea de-a doua infracțiune analizată, atunci putem specifica că produsul falsului în acte publice îl formează nimeni altul decât documentul oficial fals.

Sub aspect etimologic, noțiunea de „document” provine de la latinescul „documentum”, ceea ce în Roma antică însemna „tot ce poate servi ca mărturie, lecție, exemplu”. Această noțiune, dar și derivatele ei – „documentație”, „documentare” – au intrat de mult timp în uzul anchetatorilor, lucrătorilor operativi, procurorilor, experților, judecătorilor, dar și tuturor acelor care zi de zi luptă cu criminalitatea și înfăptuiesc justiția. Cu documentele se operează, se discută, acestea se ridică, se examinează, se trimit la expertiză. Cu ajutorul lor se cercetează infracțiuni, se demască persoanele vinovate în săvârșirea lor. Acest termen se folosește în textele actelor normative, este pe larg utilizat și de savanții juriști. Și acest lucru este firesc deoarece urmărirea penală prezintă, în fond, un proces de depistare, apreciere și utilizare a unor documente, dar și alcătuirea altor documente semnificative din punct de vedere juridic¹⁸.

În sensul înțelegerii noțiunii de document oficial fals, este de menționat că, la 06.07.2016, Parlamentul European, de comun cu Consiliul European, a aprobat *Regulamentul nr.1191 privind promovarea liberei circulații a cetățenilor prin simplificarea cerințelor de prezentare a anumitor documente oficiale în Uniunea Europeană și de modificare a Regulamentului (UE) nr.1024/2012*, unde a deslușit și explicat pe înțelesul întregii comunități europene sensul noțiunii de document oficial.

¹⁷ Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225 din 30.05.2003 // Monitorul Oficial nr.285-294 din 03.08.2018, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 14.01.2019, art.117.

¹⁸ GOLUBENCO, Gheorghe, VACARU, Ion, *Conceptul de document în criminalistica contemporană*. În: Revista Studii Juridice Universitare, nr.3-4 din 2011, Chișinău, pag. 185, numărul total de pagini: 327, ISSN 1857-4122.

Astfel, în conformitate cu prevederile art.3 din Regulamentul precitat (nr.1191 din 06.07.2016), prin conceptul unui *document oficial* „se înțelege:

- documentele care sunt eliberate de la o autoritate sau de la un funcționar al unei jurisdicții a statului, inclusiv cele eliberate de la ministerul public, de la un grefier sau de la un executor judecătoresc;
- documentele administrative;
- actele notariale;
- certificate oficiale depuse pe acte sub semnătură privată, cum ar fi certificatele oficiale privind mențiuni de înregistrare, viza de investire cu data certă și legalizări de semnătură;
- documentele întocmite de către agenți diplomatici sau consulari ai unui stat membru, care își desfășoară activitatea pe teritoriul oricărui stat în calitate oficială, în cazul în care documentele respective trebuie să fie prezentate pe teritoriul altui stat membru sau agenților diplomatici sau consulari ai unui alt stat membru, care își desfășoară activitatea pe teritoriul unui stat terț¹⁹.

Totodată, remarcăm ideea că „documente oficiale sunt considerate: 1) pașaportul; 2) alte acte de identitate; 3) permisul de conducere a mijlocului de transport; 4) livretul militar; 5) pașaportul tehnic asupra mijlocului de transport; 6) polița de asigurare medicală; 7) legitimația de pensionare; 8) legitimația de veteran; 9) carnetul de muncă; 10) diploma de absolvire a unei instituții de învățământ; 11) titlul executoriu; 12) copia sentinței etc. Nu este greu de remarcat elementul comun pentru aceste documente: ele toate sunt eliberate de anumite autorități publice.

¹⁹ Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului Europei nr.1191 din 06.07.2016 privind promovarea liberei circulații a cetățenilor prin simplificarea cerințelor de prezentare a anumitor documente oficiale în Uniunea Europeană și de modificare a Regulamentului (UE) nr.1024/2012 // Jurnalul Oficial la Uniunii Europene nr.L200/1 din 26.07.2016, art.3. Poate fi accesat la următorul link: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1191&from=RO>, vizualizat la 18.09.2020.

Însă noțiunea de „document oficial” se referă nu doar la documentele eliberate de autoritățile publice, dar și la documentele prezentate autorităților publice²⁰.

Prin urmare, în calitate de document oficial cu titlul normativ și doctrinar *produs al falsului în acte publice* poate fi și documentul electronic.

La nivelul Uniunii Europene, prin Directiva nr.1999/93/CE din 13 decembrie 1999 privind un cadru comunitar pentru semnăturile electronice, s-a menționat expres că, „dreptul intern reglementează domeniile legale în care pot fi utilizate documente electronice²¹. Astfel, raportând la cadrul legal autohton, s-a constatat că, prin conceptul de *document electronic*, se înțelege „informația în formă electronică, creată, structurată, prelucrată, păstrată și/sau transmisă prin intermediul computerului sau al altor dispozitive electronice, semnată cu semnătură electronică în conformitate cu Legea nr.91 din 27.06.2014²², iar, potrivit prevederilor legiuitorului moldav, documentele electronice se utilizează „de către persoanele fizice și juridice în toate domeniile de activitate în care este posibilă utilizarea mijloacelor tehnice și de program ce permit crearea, prelucrarea, expedierea, recepționarea, păstrarea, modificarea și/sau nimicirea informației în formă electronică. Documentul electronic poate fi utilizat în scopul expedierii informației, ținerii corespondenței, întocmirii actelor juridice, precum și în calitate de document care reflectă fapte economice²³.

²⁰ BRÎNZA, Sergiu, STATI, Vitalie și POPOV, Ruslan, *Falsul în acte publice (art.332 CPRM): aspecte de drept penal*. În Revista Studia Universitatis (Seria Științe Sociale), nr.8 din 2015, Chișinău, pag. 67, numărul total de pagini: 208, ISSN 1814-3199 // ISSN-e 2345-1017.

²¹ Directiva Parlamentului European și al Consiliului Europei nr.1999/93/CE din 13.12.1999 privind un cadru comunitar pentru semnăturile electronice // Jurnalul Oficial la Comunitățile Europene nr.L13 din 19.01.2000, pct.21. Poate fi accesată la următorul link: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999L0093&from=RO>, vizualizată la 20.09.2020.

²² Legea nr.91 din 27.06.2014 privind semnătura electronică și documentul electronic // Monitorul Oficial nr.174-177 din 04.07.2014, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 04.02.2019, art.2.

²³ Legea nr.91 din 27.06.2014 privind semnătura electronică

Totodată, în urma unei analize comparative a reperelor prenotate, constatăm că, potrivit Hotărârii Guvernului nr.844 din 26.07.2007, prin termenul de *document electronic*, poate fi înțeleasă „informația în formă electronică, creată, structurată, prelucrată, păstrată, transmisă cu ajutorul computerului, altor dispozitive electronice sau mijloacele software și hardware, semnată cu semnătură digitală”²⁴. Iar conform condiționalității de la art.2 din același act, prin conceptul de *circulație a documentelor electronice*, se subînțelege totalitatea proceselor de creare, prelucrare, expediere, transmitere, primire, păstrare, modificare și/sau nimicire a documentelor electronice, cu aplicarea tehnologiilor informaționale și de telecomunicații.

Problematica legată de documentul electronic a fost abordată și de către autorul Artur Reșetnicov, care, în lucrarea sa *Identificarea soluțiilor de calificare în cazul falsificării documentelor electronice*, menționează că „tehnologiile informaționale moderne schimbă esențial nu doar conformația economiei naționale, dar și modul de viață, modul de gândire al oamenilor, mecanismele de funcționare a instituțiilor societății, precum și instituțiile puterii de stat. La rândul său, infraționalitatea utilizează abil performanțele științei și ale tehnicii pentru atingerea scopurilor sale. Are loc „globalizarea și intelectualizarea” infraționalității. Crearea unui document electronic constă în fixarea unui sumum de simboluri matematice care nu sunt legate între ele. Probabil, aceasta este una dintre cauzele principale care îi împiedică pe unii autori să-i recunoască documentului electronic calitatea de document oficial. Astfel, o soluție de calificare a unei fapte ilicite ce are ca acțiune falsificarea unui document electronic va depinde de calitățile subiectului de

și documentul electronic // Monitorul Oficial nr.174-177 din 04.07.2014, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 04.02.2019, art.14.

²⁴ Hotărârea Guvernului nr.844 din 26.07.2007 cu privire la aprobarea Concepției Sistemului integrat de circulație a documentelor electronice // Monitorul Oficial nr.117-126 din 10.08.2007, art.2.

drept, iar dacă subiectul infracțiunii este o persoană cu funcție de răspundere – indiferent dacă falsificarea documentului electronic este sau nu accesorie accesului ilegal la informația fixată pe acest document, indiferent dacă falsificarea documentului electronic este sau nu realizată pe calea introducerii în programele pentru calculator a modificărilor cu caracter virusulent, precum și indiferent dacă subiectul este sau nu alcătuitorul documentului electronic – se va aplica art.332 „Falsul în acte publice” din Codul penal”²⁵.

În corespundere cu dicționarul Registrului de stat al actelor juridice al Republicii Moldova, în sensul *actului sub semnătura privată*, poate fi înțeles mijlocul de probă din categoria înscrisurilor ce cuprinde, pe lângă conținut și semnătura părților, elemente necesare pentru valabilitatea lui²⁶.

În acest context, este de menționat și poziția din literatura științifică autohtonă potrivit căreia „documentul oficial poate să apară și sub forma documentului privat, pus la dispoziția organelor sau persoanelor oficiale în condițiile legii de către alți subiecți de drept. În această ipoteză, documentul privat (convertit în document oficial), caracterizat prin falsitate, poate evolua ca obiect material (produs) al infracțiunilor prevăzute la art.332 Cod penal al Republicii Moldova. Punerea la dispoziția organelor sau persoanelor oficiale a documentelor private, în cazul în care sunt îndeplinite condițiile legii, conferă acestor documente aptitudinea de a evolua ca obiect material (produs) al infracțiunilor prevăzute la art.332 CPRM. Prin *document privat* se înțelege acel document privat întocmit de o persoană fizică în numele său propriu, și nu în calitate de persoană angajată la o întreprindere, instituție sau organizație. Așadar, în esență, în funcție de

²⁵ REȘETNICOV, Artur, *Identificarea soluțiilor de calificare în cazul falsificării documentelor electronice*. În: Revista Studia Universitatis (Seria Științe Sociale), nr.3 din 2007, Chișinău, pag.103 și pag. 106, numărul total de pagini: 322, ISSN 1857-2081.

²⁶ Registrul de stat al actelor juridice al Republicii Moldova. Poate fi accesat la următoarea adresă web: <http://www.iustice.md/md/dic/>.

autorul documentului privat, clasificarea unor asemenea documente vizează:

1) documente private întocmite de persoane fizice;

2) documente private întocmite de persoane juridice de drept privat²⁷.

În continuare, vom remarca ideea că infracțiunea *Falsificarea probelor* se delimitează de componența infracțiunii *Falsul în acte publice* inclusiv prin conținutul marginal al celui de-al doilea element obiectiv.

În acest sens, vom conchide că latura obiectivă la art.310 Cod penal se manifestă prin realizarea acțiunilor de falsificare a probelor (fapta prejudiciabilă) de către unii dintre subiecții de drept menționați expres în modalitatea normativă, care ulterior vor fi prezentate în cadrul unui proces civil sau penal. Pentru definirea laturii obiective a infracțiunii incriminate la art.332 Cod penal, vom face trimitere la ideea doctrinară potrivit căreia aceasta constă în fapta prejudiciabilă de „înscrisere de către o persoană în documentele oficiale a unor date vădit false, precum și falsificarea unor astfel de documente, dacă aceste acțiuni au fost săvârșite din interes material sau din alte interese personale”²⁸.

Cu referire la situația faptică de săvârșire din interes material și personal a infracțiunii de la art.332 CPRM, facem trimiterea de rigoare la următoarea faptă comisă în realitatea obiectivă: „N.I. activând în funcția de maistru de protecție a fâșiilor forestiere a Secției de întreținere a căii Ocnița a Întreprinderii de Stat „Calea Ferată din Moldova”, având obligația să întocmească corect și să predea la timp în contabilitatea întreprinderii toate actele

²⁷ REȘETNICOV, Artur, *Pot oare documentele private să formeze obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art.332 și 361 CPRM?*. În: Revista Institutului Național al Justiției, nr.1-3 din 2007, Chișinău, pag.87 și pag.90, numărul total de pagini: 110, ISSN 1857-2405.

²⁸ MACARI, Ion, *Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea specială*, Chișinău, Editura Universității de Stat din Moldova, 2003, p. 401, numărul total de pagini: 509, ISBN 9975-70-247-3.

contabile întocmite în urma comercializării lemnului din fâșiile forestiere de protecție ce aparțin ÎS „CFM”, urmărind scopul de profit, la 16.05.2011, a înscris date vădit false în documentele oficiale, și anume în bonul de plată seria EH nr.911898, care este document de strictă evidență, precum că a eliberat cet. G.V. lemne de foc în cantitate de 2m³ în sumă de 396 lei, bani pe care i-a introdus în contabilitatea SÎCF „Ocnița”, pe când de facto N.I. i-a eliberat lui G.V. 4m³ de lemne, încasând suma de 792 lei, iar diferența de 396 lei a însușit-o N.I. personal”²⁹. În circumstanțele de fapt descrise în speța precitată, instanța de judecată, urmare a analizării și examinării materialului probator acumulat la cauza respectivă, a stabilit vinovăția lui N.I. în temeiul art.332 alin.(1) Cod penal, și anume admiterea cu bună-știință a falsului în acte publice, exprimat prin înscrierile de ordin fals efectuate de către N.I. în documentele oficiale, acțiuni săvârșite din interes material și personal. Prin urmare, N.I. și-a recunoscut vinovăția referitor la fapta imputată și, ca urmare, a fost tras la răspundere cu aplicarea unei pedepse sub forma amenzii în mărime de 150 de unități convenționale, echivalentul a 3000 de lei, sancțiune în vigoare la data aplicării.

În opinia unor autori autohtoni, se constată faptul că ambele fapte antisociale, de la art.310 și art.332 Cod penal, sunt infracțiuni formale, care se consumă în următoarea ordine:

- din momentul falsificării probelor³⁰, în unificarea art.310 Cod penal;
- din momentul săvârșirii înscrierii în documentul oficial a datelor vădit false sau falsificării documentului³¹, în economia art.332 Cod penal.

²⁹ Sentința Judecătorei Ocnița la Dosarul nr.1-49/2012 din 03.04.2012. Poate fi accesat la următoarea adresă web: https://jed.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/3a185c6b-7381-e111-ae2e-00215ae0e429, vizualizată la 12.09.2020.

³⁰ BRÎNZĂ, Sergiu, ULIANOVSKI, Xenofon, STATI, Vitalie, GROSU, Vladimir și ȚURCANU, Ion, *Drept penal. Partea specială, Volumul II*, Chișinău, Editura Cartier, 2005, p. 589, numărul total de pagini: 804, ISBN 9975-79-324-X.

³¹ BRÎNZĂ Sergiu, ULIANOVSKI, Xenofon, STATI, Vitalie, GROSU, Vladimir și ȚURCANU, Ion, *Drept penal. Partea speci-*

În lumina considerentelor de mai sus, au fost menționate cele mai importante repere științifice, care demonstrează evidenta delimitare a infracțiunii de falsificare a probelor de cea de fals în acte publice, prin prisma complexului de elemente componente ale semnelor constitutive obiective ale infracțiunilor vizate.

În continuare, ne vom opri asupra aspectelor privind demarcarea infracțiunilor precitate în corespundere cu corpolența elementelor subiective ale faptelor antisociale, instituite în normele juridice ale Legii penale a Republicii Moldova – art.310 și art.332.

Latura subiectivă, atât a infracțiunii de *Falsificare a probelor*, cât și în cazul *Falsului în acte publice*, se încorporează într-o intenție directă.

În vederea înțelegerii sensului adecvat al conceptului de „intenție directă”, vom opera cu o definiție întâlnită în literatura de specialitate, exprimată de către un grup de autori. Astfel, conceptul dat „se caracterizează prin aceea că infractorul își dă seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, prevede urmările ei prejudiciabile și dorește survenirea acestor urmări”³².

În limitele laturii subiective, se mai regăsește și noțiunea de *motiv al infracțiunii*, care, în funcție de caz, are sau nu are importanță pentru latura subiectivă, însă acesta, de multe ori, poate să ne demonstreze din ce cauză a fost comisă fapta antisocială în realitatea obiectivă.

Într-o opinie separată, autorul Marius-Ioan Mureșan, remarcă faptul că „motivul infracțiunii joacă un rol foarte important la aprecierea și calificarea adecvată a infracțiunii, precum și la individualizarea corectă a răspunderii și aplicarea

corespunzătoare a pedepsei penale”³³.

Tot la acest capitol, autoarea Daniela Ursu susține că „motivul constituie acel factor mobilizator care se manifestă și este orientat spre producerea rezultatului infracțional și constituie o parte a întregului proces volitiv”³⁴, în timp ce autoarea Violeta Cojocaru menționează în lucrarea sa intitulată *Scopul și motivul infracțiunilor prevăzute la art.278 CPRM (Actul terorist)* că motivul infracțiunii, privit sub un aspect general, „constituie imboldul interior, adică acea necesitate, dorință, pasiune, emoție, acel sentiment care determină persoana să săvârșească infracțiunea și îi dirijează voința în momentul săvârșirii ei”³⁵.

În contextul opiniilor precitate aferent definiirii motivului infracțiunii, remarcăm și poziția unor savanți care consideră, prin prisma manuscriselor publicate, că „motivul răspunde la întrebarea: de ce persoana săvârșește o acțiune (inacțiune)?, tot acesta, descoperă fundamentul utilitar al personalității infractorului și constituie acel factor care joacă rolul de reglator în mecanismul de activitate infracțională”³⁶.

Astfel, potrivit opiniilor exprimate de doctrinari, motivele infracțiunii specificate la art.310 Cod penal „se exprimă în: ură, egoism, interesul material, năzuința de a obține unele avantaje

³³ MUREȘAN, Marius-Ioan, *Motivul și scopul diferitor categorii de infracțiuni în cadrul participăției și individualizării pedepsei penale*. În: Revista Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova: științe juridice, nr.XI din 2011, Chișinău, pag. 55, numărul total de pagini: 206, ISSN 1857-0976.

³⁴ URSU, Daniela, *Motivul infracțiunilor de tortură, tratament inuman sau degradant (art.166' CPRM)*. În: Revista Națională de Drept, nr.7 din 2016, Chișinău, pag. 25, numărul total de pagini: 64, ISSN 1811-0770.

³⁵ COJOCARU, Violeta, *Scopul și motivul infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM (Actul terorist)*. În: Revista Studia Universitatis (Seria Științe Sociale), nr.3 din 2018, Chișinău, pag. 173, numărul total de pagini:213, ISSN online 2345-1017 (ISSN tipar 1814-3199).

³⁶ MARIȚ, Alexandru și MUREȘAN, Marius-Ioan, *Aspecte teoretico-normative și practice privind formarea motivului și scopului în cadrul etapelor activității infracționale. Studiu monografic*, Chișinău, Editura Universității de Studii Europene din Moldova – Adrilang, 2015, pag. 106, numărul total de pagini: 244, ISBN 978-9975-3041-0-8.

ală, Volumul II, Chișinău, Editura Cartier, 2005, p. 641, numărul total de pagini: 804, ISBN 9975-79-324-X.

³² BOTNARU, Stela, ȘAVGA, Alina, GROSU, Vladimir și GRAMA, Mariana, *Drept penal. Partea generală, Volumul I*, Chișinău, Editura Cartier, 2005, p. 204, numărul total de pagini: 624, ISBN 9975-79-318-5.

nepatrimoniale, compătimire, sentimentul de solidaritate interpretat eronat etc.³⁷, iar în prevederea art.332 Cod penal același element distinctiv al laturii subiective este întâlnit sub forma interesului material și/sau al altor interese personale care persistă în conștientul/inconștientul făptuitorului.

Cu referire la poziția făptuitorului în cadrul infracțiunilor supuse analizei, este de menționat că, în prim-plan, subiectul, în contextul art.310 și art.332 Cod penal, este unul general, și anume persoana fizică responsabilă care, în momentul comiterii modalităților normative menționate mai sus, a atins vârsta de 16 ani. În planul doi al făptuitorului respectiv apare calitatea deosebită și individuală a subiectului de drept. Astfel, profesorul universitar Alexandru Borodac, în una din lucrările sale, menționează că subiectul infracțiunii stipulate la art.310 Cod penal „este un subiect special, direct nominalizat în dispoziția normei penale”³⁸, fapt pentru care se constată că dispoziția variantei tipice incriminatorie la infracțiunea de *Falsificare a probelor* ne demonstrează evident și cu exactitate care este calitatea specială a subiectului, atât într-un proces civil, cât și în cadrul unui proces penal.

Analizând planul doi al faptei penale unificate la art.332 Cod penal, vom observa că în corpul infracțiunii respective se regăsește calitatea valoroasă și particulară a persoanei care deține titlul normativ de subiect al infracțiunii. La acest compartiment, deducem expres din textul Legii penale, că falsul în acte publice poate fi realizat de către o persoană publică, iar potrivit art.332 alin.(2) lit.b) – subiectul infracțiunii nominalizate poate fi persoana care deține funcția de demnitate publică.

³⁷ BRÎNZA, Sergiu și STATI, Vitalie, *Tratat de drept penal. Partea Specială, Volumul II*, Chișinău, Editura F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015, p. 736, numărul total de pagini: 1300, ISBN 978-9975-53-470-3.

³⁸ BORODAC, Alexandru, *Manual de drept penal. Partea specială*, Chișinău, Editura F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2004, pag. 458, numărul total de pagini: 622, ISBN 9975-9788-7-8.

Persoana publică, în sensul subiectului precizat, este o persoană fizică care a fost numită într-o funcție publică cu respectarea cadrului legal al Republicii Moldova. În condițiile Legii nr.158 din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, prin conceptul de *funcție publică* poate fi înțeles „ansamblul atribuțiilor și obligațiilor stabilite în temeiul legii în scopul realizării prerogativelor de putere publică”³⁹.

Într-o conjunctură normativă mai specifică, care este nuanțată în Legea nr.64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare, persoana publică este definită drept „persoană care exercită funcții publice sau o altă persoană care, datorită statutului, poziției sociale sau altor circumstanțe, trezește interesul public”, iar prin cuvintele „persoană care exercită funcții publice”, în sensul actului legislativ amintit, se subînțelege „persoana fizică care exercită atribuțiile puterii publice (executive, legislative ori judecătorești) sau persoana juridică ce prestează servicii de utilitate publică, sau persoana fizică care administrează persoana juridică ce prestează servicii de utilitate publică ori subdiviziuni ale acesteia”⁴⁰.

Totodată, în corespundere cu prevederile art.123 alin.(2) din Codul penal al Republicii Moldova, în conjunctura termenului de persoană publică se încadrează „funcționarul public, inclusiv funcționarul public cu statut special (colaboratorul serviciului diplomatic, al serviciului vamal, al organelor apărării, securității naționale și ordinii publice, altă persoană care deține grade speciale sau militare); angajatul autorităților publice autonome sau de reglementare, al întreprinderilor de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public; angajatul din cabinetul persoanelor

³⁹ Legea nr.158 din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public // Monitorul Oficial nr.230-232 din 23.12.2008, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 12.07.2019, art.2.

⁴⁰ Legea nr.64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare // Monitorul Oficial nr.117-118 din 09.07.2010, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 04.06.2013, art.2.

cu funcții de demnitate publică; persoana autorizată sau investită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activități de interes public”⁴¹.

Mai mul ca atât, autorul Ruslan Popov susține ideea potrivit căreia, „pentru a percepe înțelesul noțiunii „persoană publică”, este necesar de menționat că noțiunea a apărut în textul legii penale a Republicii Moldova ca urmare a respectării de statul nostru a unor angajamente asumate pe plan internațional. În acest sens, în Nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative⁴², se argumentează că modificările și completările propuse la Codul penal au drept scop ajustarea legislației naționale în domeniul contracarării corupției la prevederile: Convenției ONU împotriva corupției; Convenției penale a Consiliului Europei privind corupția, precum și a Protocolului adițional la această Convenție. Astfel, modificările și completările propuse au fost dictate atât de discordanțele existente între prevederile legislației naționale și standardele internaționale anticorupție, relevante mai sus, cât și de tratările lacunare în legislația națională a unor aspecte imperative, prevăzute de convențiile internaționale nominalizate, obligația implementării cărora a fost asumată la momentul semnării și ratificării acestora. Implementarea unor standarde internaționale anticorupție unice constituie unul din obiectivele majore ale colaborării internaționale în structurile regionale anticorupție”⁴³.

⁴¹ Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial nr.72-74 din 14.04.2009, în vigoare din 12.01.2019, art.123 alin.(2).

⁴² Nota informativă cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Poate fi accesată la următorul link: <file:///C:/Users/Igor/Downloads/1176.2011.ro.pdf>, vizualizată la 17.09.2020.

⁴³ POPOV, Ruslan, *Persoana publică în calitate de subiect special al infracțiunilor prevăzute în capitolul XV din Partea Specială a Codului penal: considerațiuni generale*. În Revista Națională de Drept, nr.12 din 2012, Chișinău, pag.81-82, numărul total de pagini: 84, ISSN 1811-0770.

Pentru a înțelege cu precizie subiectul infracțiunii stipulate la art.332 CPRM în calitate de persoană publică, ne vom referi la speța practică care argumentează expres și temeinic calitatea unei asemenea persoane în conjunctura subiectului de drept al falsului în acte publice: „*Procuratura în Serviciul Nord al Procuraturii Anticorupție a înaintat instanței de judecată dosarul penal despre faptul că S.L., activând în funcția de Director al gimnaziului Stolniceni din satul Stolniceni al raionului Edineț, fiind numită în funcția respectivă prin Ordinul nr.02/P din 25.08.2003 al Directorului General al Direcției Generale învățământ Edineț, având în virtutea funcției deținute o serie de atribuții de serviciu prevăzute în contractul individual de muncă nr.02 din 25.08.2003, fișa postului directorului gimnaziului Stolniceni, regulamentul intern al gimnaziului precum și alte acte normative în vigoare, fiind responsabil de numirea în funcție a angajaților gimnaziului, organizarea și controlul activității angajaților gimnaziului privind respectarea de către ultimii a regimului și graficului de muncă, asigurarea îndeplinirii corecte a tabelelor de pontaj și evidență a timpului de muncă prestat efectiv de către angajații din subordine în baza cărora sunt calculate și achitate salariile cuvenite pentru munca prestată, acționând în mod intenționat, fiind în acest mod persoană publică investită cu anumite drepturi și obligații în vederea exercitării acțiunilor administrative de dispoziție, organizatorico-economice și de conducere executivă a instituției de învățământ, folosind intenționat situația de serviciu, din interes material și alte interese personale, S.L. a înscris în documentele oficiale date vădit false, și anume a înscris și a inclus în tabelele de evidență a timpului de muncă, care constituie documente oficiale de calcul și achitare a salariului angajaților, a datelor false privind zilele de muncă precum că S.I. a activat în cadrul gimnaziului Stolniceni în calitate de paznic (S.I. –este soțul lui S.L.), fapt pentru care lui S.I. i-a fost achitat un salariu de 17.229,22 lei, pe*

când, de facto, S.L. se afla peste hotarele Republicii Moldova⁴⁴. În aceste împrejurări, urmare a analizării probelor prezentate de către ambele părți în situația faptică descrisă mai sus, instanța de judecată a constatat vinovăția lui S.L. în limitele cauzistice menționate *supra*, fapt pentru care lui S.L. i-a fost aplicată o sancțiune sub forma amenzii în sumă de 200 unități convenționale, în temeiul art.332 alin.(1) CPRM.

În contextul explicațiilor prenotate aferent funcției publice, notabil este și faptul că subiectul special al infracțiunii de fals în acte publice poate avea și calitatea de persoană cu funcție de demnitate publică – art.332 alin.(2) lit.b) Cod penal, iar „statutul juridic al persoanelor care exercită funcții de demnitate publică este reglementat prin intermediul unei legi speciale – Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică⁴⁵.

Prin urmare, în conformitate cu textul legii menționate mai sus, prin termenul *funcție de demnitate publică* se înțelege „funcția publică ce se ocupă prin mandat obținut direct, în urma alegerilor, sau indirect, prin numire în condițiile legii. Funcțiile de demnitate publică se instituie în temeiul actelor emise de Parlament, de Președintele Republicii Moldova și de Guvern, în limitele competenței lor, stabilite de Constituție și de alte legi, iar demnitarii sunt persoane care exercită funcții de demnitate publică în temeiul Constituției, al Legii nr.199/2010 și al altor acte legislative⁴⁶.

⁴⁴ Sentința Judecătorei Edineț la Dosarul nr.1-56/14 din 23.05.2014. Poate fi accesat la următoarea adresă web: https://jed.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/0e152b66-52e2-e311-844c-005056a5fb1a, vizualizată la 14.09.2020.

⁴⁵ SADOVEI, Nicolae, *Generalități privind depunerea jurământului ca și condiție de încadrare într-o funcție de demnitate publică*. În: *Materialele Conferinței „Teoria și practica administrării publice”* din 24.05.2011, Chișinău, Editura Academiei de Administrare Publică, pag. 83, numărul total de pagini: 300, ISBN 978-9975-4241-0-3.

⁴⁶ Legea nr.199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică // Monitorul Oficial nr.194-196 din 05.10.2010, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 01.03.2012, art.2.

Simultan cu această definiție a conceptului funcției de demnitate publică, este de menționat că Legea penală a Republicii Moldova oferă de asemenea o explicație normativă la acest subiect. Astfel, potrivit reglementărilor art.123 alin.(3), „prin persoană cu funcție de demnitate publică se înțelege: persoana al cărei mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova sau care este investită în funcție, prin numire sau prin alegere, de către Parlament, Președintele Republicii Moldova sau Guvern, altă persoană cu funcție de demnitate publică stabilită prin lege; persoana căreia persoana cu funcție de demnitate publică i-a delegat împuternicirile sale⁴⁷.

Generalizând segmentul de cercetarea conceptului persoanei cu funcție de demnitate publică, notabil este faptul că, „definiția noțiunii de „persoană cu funcție de demnitate publică” din art.123 alin.(3) CPRM nu vine decât să dezvolte prevederile art.2 al Legii cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, iar calitatea de persoană cu funcție de demnitate publică este o calitate specială agravantă a subiectului infracțiunii, îmbinând ipostazele de:

- calitate specială a subiectului infracțiunii;
- circumstanță agravantă a infracțiunii⁴⁸.

Finalmente, vom reveni la ideea generică din literatura științifică potrivit căreia „în structura generală a infracționalității, este în creștere numărul faptelor infracționale legate de falsificarea documentelor oficiale. În același timp, odată cu dezvoltarea progresului tehnico-științific, se diversifică iminent procedeele de falsificare a documentelor oficiale, privite ca mijloace de fixare a informației oficiale. Astfel de fenomene au următoarele cauze: proliferarea tot mai amplă a teh-

⁴⁷ Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial nr.72-74 din 14.04.2009, în vigoare din 12.01.2019, art.123 alin.(3).

⁴⁸ POPOV, Ruslan, *Persoana cu funcție de demnitate publică în calitate de subiect special al infracțiunilor prevăzute în capitolul XV din Partea Specială a Codului penal, Partea I*. În *Revista Națională de Drept*, nr.7 din 2013, Chișinău, pag. 64 și pag. 66, numărul total de pagini: 70, ISSN 1811-0770.

nicii de calcul și a celei de copiere-multiplicare; atenuarea controlului asupra activității organelor și persoanelor care emit documente oficiale; insuficiența sau lipsa de performanță a tehnicii criminalistice destinate descoperirii falsurilor etc. Din aceeași gamă de cauze face parte discordanța sistemică a actelor normative în materie, dar și lipsa unei unități terminologice în cadrul legislației și a unei abordări unitare a creației legislative în sfera circulației documentelor oficiale, cauze care duc inevitabil la deficiențe în procesul de aplicare a răspunderii penale pentru infracțiunile legate de falsificarea documentelor oficiale.

Între timp, așa cum afirmă G.V. Juravliova, legii penale îi revine un rol important în reglementarea răspunderii pentru ilegalitățile ce presupun falsul în acte publice. Gradul sporit de pericol social al acestor ilegalități justifică aplicarea mijloacelor juridico-penale. Or, înscrierea în documentele oficiale a unor date vădit false, ca și falsificarea unor astfel de documente, provoacă perturbații în activitatea entităților publice, precum și înlesnește considerabil comiterea altor infracțiuni, care pot fi mai grave decât cele reunite sub denumirea marginală de fals în acte publice⁴⁹.

Concluzie. În condițiile reperelor de fapt și de drept enunțate în conținutul prezentei lucrări, vom nota că faptele penale supuse cercetării (*Falsificarea probelor și Falsul în acte publice*) sunt unele din acțiunile des întâlnite și comise în realitatea obiectivă. Iată de ce analiza practică și teoretică privind identificarea elementelor delimitative ale acestor infracțiuni se impune cu necesitate.

Așadar, analiza delimitativă a infracțiunilor precitate este importantă în primul rând din considerentul că normele juridice ale dispozițiilor de falsificare a probelor și de fals în acte publice sunt dislocate în capitole separate din Partea Specială

a Codului penal. Totodată, un detaliu esențial în acest context îl constituie și complexul elementelor componente ale infracțiunilor supuse cercetării, precum ar fi: grupul elementelor obiective (obiectul și latura obiectivă) și ansamblul elementelor subiective (latura subiectivă și subiectul) ale unei fapte ilicite. Mai mult decât atât, în vederea realizării unei cercetări obiective, au fost operate trimiteri analitice la alte elemente cuprinzătoare care să fundamenteze pe deplin și multilateral cercetarea delimitativă a respectivelor fapte antisociale. În categoria acestor elemente pot fi enumerate motivul infracțiunii, definirea conceptelor corespunzătoare și valoarea socială împotriva căreia se atentează, inclusiv produsul infracțiunii și alte elemente componente enunțate generic și explicativ în conținutul prezentului studiu științifico-delimitativ.

Astfel, urmare reperelor și conceptelor enunțate mai sus, propunem la finalul demersului nostru un proiect de *lege ferenda*, care va avea menirea de a completa cadrul juridico-penal actual cu măsuri privind sancționarea tuturor formelor și metodelor de admitere în realitatea obiectivă a infracțiunii de falsificare a probelor, după cum urmează:

Articolul 310⁹. Falsificarea probelor prin tăinuire și/sau sustragere

(1) *Sustragerea probelor veridice din materialele cauzei penale, civile, contravenționale și/sau administrative de către un subiect de drept al infracțiunii și înlocuirea acestor dovezi cu alte probe falsificate se pedepsește cu amendă în mărime de la 1200 la 1500 de unități convenționale sau cu închisoare de la 3 până la 5 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani.*

(2) *Tăinuirea probelor veridice din materialele cauzei penale, civile, contravenționale și/sau administrative de către un participant la procesul în cauză sau de către reprezentantul acestuia și în-*

⁴⁹ BRÎNZA, Sergiu, STATI, Vitalie și POPOV, Ruslan, *Falsul în acte publice (art.332 CPRM): aspecte de drept penal*. În Revista Studia Universitatis (Seria Științe Sociale), nr.8 din 2015, Chișinău, pag. 65, numărul total de pagini: 208, ISSN 1814-3199 // ISSN-e 2345-1017.

locuirea dovezilor tănuite cu alte probe falsificate se pedepsește cu amendă în mărime de la 1400 la 1800 de unități convenționale sau cu închisoare de la 5 până la 7 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 6 la 8 ani.

(3) Înlăturarea prin orice metodă (altele decât cele prenotate) a probelor veridice dintr-o cauză penală, civilă, contravențională și/sau administrativă de către un subiect de drept al infracțiunii și administrarea cu bună-știință a unor probe deja falsificate în locul celor veridice se pedepsește cu închisoare de la 5 până la 7 ani și, după caz, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen egal cu cât a fost sancționat cu pedeapsa de tipul închisorii.

REFERINȚE

1. Directiva Parlamentului European și al Consiliului Europei nr.1999/93/CE din 13.12.1999 privind un cadru comunitar pentru semnăturile electronice // Jurnalul Oficial la Comunităților Europene nr.L13 din 19.01.2000, Poate fi accesată la următorul link: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999L0093&from=RO>, vizualizată la 20.09.2020;

2. Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului Europei nr.1191 din 06.07.2016 privind promovarea liberei circulații a cetățenilor prin simplificarea cerințelor de prezentare a anumitor documente oficiale în Uniunea Europeană și de modificare a Regulamentului (UE) nr.1024/2012 // Jurnalul Oficial la Uniunii Europene nr.L200/1 din 26.07.2016, Poate fi accesat la următorul link: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1191&from=RO>, vizualizat la 18.09.2020;

3. Registrul de stat al actelor juridice al Republicii Moldova. Poate fi accesat la următoarea adresă web: <http://www.justice.md/md/dic/>;

4. Legea nr.158 din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public

// Monitorul Oficial nr.230-232 din 23.12.2008, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 12.07.2019;

5. Legea nr.64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare // Monitorul Oficial nr.117-118 din 09.07.2010, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 04.06.2013;

6. Legea nr.199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică // Monitorul Oficial nr.194-196 din 05.10.2010, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 01.03.2012;

7. Legea nr.91 din 27.06.2014 privind semnătura electronică și documentul electronic // Monitorul Oficial nr.174-177 din 04.07.2014, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 04.02.2019;

8. Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial nr.72-74 din 14.04.2009, în vigoare din 12.01.2019;

9. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122 din 14.03.2003 // Monitorul Oficial nr.248-251 din 05.11.2013, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 19.03.2019;

10. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225 din 30.05.2003 // Monitorul Oficial nr.285-294 din 03.08.2018, în vigoare cu ultimele modificări și ajustări din 14.01.2019;

11. Hotărârea Guvernului nr.844 din 26.07.2007 cu privire la aprobarea Concepției Sistemului integrat de circulație a documentelor electronice // Monitorul Oficial nr.117-126 din 10.08.2007;

12. Nota informativă cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Poate fi accesată la următorul link: <file:///C:/Users/Igor/Downloads/1176.2011.ro.pdf>, vizualizată la 17.09.2020;

13. BORODAC, Alexandru, *Manual de drept penal. Partea specială*, Chișinău, Editura F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2004, numărul total de pagini: 622, ISBN 9975-9788-7-8;

14. BORODAC, Alexandru, GHERMAN, Marian,

Calificarea infracțiunilor, Chișinău, Editura F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2006, numărul total de pagini: 264, ISBN 978-9975-78-136-7;

15. BOTNARU, Stela, ȘAVGA, Alina, GROSU, Vladimir și GRAMA, Mariana, *Drept penal. Partea generală, Volumul I*, Chișinău, Editura Cartier, 2005, numărul total de pagini: 624, ISBN 9975-79-318-5;

16. BRÎNZA, Sergiu și STATI, Vitalie, *Tratat de drept penal. Partea Specială, Volumul II*, Chișinău, Editura F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015, numărul total de pagini: 1300, ISBN 978-9975-53-470-3;

17. BRÎNZA, Sergiu, STATI, Vitalie și POPOV, Ruslan, *Falsul în acte publice (art.332 CPRM): aspecte de drept penal*. În Revista Studia Universitatis (Seria Științe Sociale), nr.8 din 2015, Chișinău, numărul total de pagini: 208, ISSN 1814-3199 // ISSN-e 2345-1017;

18. BRÎNZĂ, Sergiu, ULIANOVSCI, Xenofon, STATI, Vitalie, GROSU, Vladimir și ȚURCANU, Ion, *Drept penal. Partea specială, Volumul II*, Chișinău, Editura Cartier, 2005, numărul total de pagini: 804, ISBN 9975-79-324-X;

19. CIBOTARU, Vasile, *Falsificarea probelor: examen teoretic și practic*. În: Analele științifice ale USM. Științe juridice. Științe sociale 2020, Chișinău, Ed.CEP USM, 2020, numărul total de pagini: 373, ISSN 1857-3665, ISBN 978-9975-152-40-2;

20. COJOCARU, Violeta, *Scopul și motivul infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM (Actul terorist)*. În: Revista Studia Universitatis (Seria Științe Sociale), nr.3 din 2018, Chișinău, numărul total de pagini:213, ISSN online 2345-1017 (ISSN tipar 1814-3199);

21. DONGOROZ, Vintilă, *Fals în înscrisuri publice. Elementele delictului. Bonuri emise de consilierul agricol pentru repartizarea sulfatului de cupru distribuit de ministerul de domenii. Dacă ele constituiesc acte publice? Soluțiune afirmativă. Prejudiciu. Intenția frauduloasă. Existența sa*. În: Revista Pandectele Române, nr.9 din 2019, București, numărul total de pagini: 256, ISSN 1582-4756;

22. GOLUBENCO, Gheorghe, VACARU, Ion,

Conceptul de document în criminalistica contemporană. În: Revista Studii Juridice Universitare, nr.3-4 din 2011, Chișinău, numărul total de pagini: 327, ISSN 1857-4122;

23. ILUȚ, P., *Valori, atitudini și comportamente sociale – între asimilare și practicare*. În: Simpozionul „Preuniversitaria”, Ediția a 23-a din 19.03.2011, Chișinău, 2011;

24. LĂMĂȘANU, Daniela-Iuliana, *Elementul material al conținutului generic obiectiv al infracțiunii*, București, Editura Lumina Lex, 2006, numărul total de pagini: 208, ISBN 973-588-990-0;

25. MACARI, Ion, *Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea specială*, Chișinău, Editura Universității de Stat din Moldova, 2003, numărul total de pagini: 509, ISBN 9975-70-247-3;

26. MUREȘAN, Marius-Ioan, *Motivul și scopul diferitor categorii de infracțiuni în cadrul participției și individualizării pedepsei penale*. În: Revista Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova: științe juridice, nr.XI din 2011, Chișinău, numărul total de pagini: 206, ISSN 1857-0976;

27. MARIȚ, Alexandru și MUREȘAN, Marius-Ioan, *Aspecte teoretico-normative și practice privind formarea motivului și scopului în cadrul etapelor activității infracționale. Studiu monografic*, Chișinău, Editura Universității de Studii Europene din Moldova – Adrilang, 2015, numărul total de pagini: 244, ISBN 978-9975-3041-0-8;

28. PETERSCHI, Eugeniu, *Obiectul material și/sau imaterial în cazul infracțiunii instituite la art.310 Cod Penal al Republicii Moldova*. În: Revista Administrarea Publică, nr.3 din 2020, Chișinău, numărul total de pagini: 162, ISSN 1813-8489;

29. POPOV, Ruslan, *Persoana publică în calitate de subiect special al infracțiunilor prevăzute în capitolul XV din Partea Specială a Codului penal: considerațiuni generale*. În Revista Națională de Drept, nr.12 din 2012, Chișinău, numărul total de pagini: 84, ISSN 1811-0770;

30. POPOV, Ruslan, *Persoana cu funcție de*

demnitate publică în calitate de subiect special al infracțiunilor prevăzute în capitolul XV din Partea Specială a Codului penal, Partea I. În Revista Națională de Drept, nr.7 din 2013, Chișinău, pag.64 și pag.66, numărul total de pagini: 70, ISSN 1811-0770;

31. REȘETNICOV, Artur, *Pot oare documentele private să formeze obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art.332 și 361 CPRM?*. În: Revista Institutului Național al Justiției, nr.1-3 din 2007, Chișinău, numărul total de pagini: 110, ISSN 1857-2405;

32. REȘETNICOV, Artur, *Identificarea soluțiilor de calificare în cazul falsificării documentelor electronice*. În: Revista Studia Universitatis (Seria Științe Sociale), nr.3 din 2007, Chișinău, numărul total de pagini: 322, ISSN 1857-2081;

33. REȘETNICOV, Artur, *Natura juridică a produsului infracțiunii*. În: Revista Studia Universitatis (Seria Științe Sociale), nr.6 din 2007, Chișinău, numărul total de pagini: 327, ISSN 1857-2081;

34. SADOVEI, Nicolae, *Generalități privind depunerea jurământului ca și condiție de încadrare*

într-o funcție de demnitate publică. În: Materialele Conferinței „Teoria și practica administrării publice” din 24.05.2011, Chișinău, Editura Academiei de Administrare Publică, numărul total de pagini: 300, ISBN 978-9975-4241-0-3;

35. Sentința Judecătorei Ocnîța la Dosarul nr.1-49/2012 din 03.04.2012. Poate fi accesat la următoarea adresă web: https://jed.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/3a185c6b-7381-e111-ae2e-00215ae0e429, vizualizată la 12.09.2020;

36. Sentința Judecătorei Edineț la Dosarul nr.1-56/14 din 23.05.2014. Poate fi accesat la următoarea adresă web: https://jed.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/0e152b66-52e2-e311-844c-005056a5fb1a, vizualizată la 14.09.2020;

37. STARK, B., ROLAND, R., BOYER, L., *Introducere în drept*, Paris, Ediția a 3-a, 1991;

38. URSU, Daniela, *Motivul infracțiunilor de tortură, tratament inuman sau degradant (art.1661 CPRM)*. În: Revista Națională de Drept, nr.7 din 2016, Chișinău, numărul total de pagini: 64, ISSN 1811-0770.